

UMEÅ UNIVERSITET

Strategisk kompetensförsörjningsplan

Institution/enhet	Institutionen för idé- och samhällsstudier
Prefekt/motsvarande	Jonas Nilsson

Institutionen för idé- och samhällsstudier

Fastställd 2018-12-03

Institutionens diarienummer Idé 1.1-102-18

Beredning

Föregående års kompetensförsörjningsplan har under HT 2018 reviderats med utgångspunkt från diskussioner vid ämnesmöten. Samverkan har ägt rum i Utökad lokal samverkansgrupp 2018-12-03.

Strategisk kompetensförsörjningsplan - nulägesanalys

Nuläge bemanning, kompetens, ålder och könsfördelning (statistik per 1 december 2018)

Institutionen för idé- och samhällsstudier bedriver forskning och har ett stort utbildningsutbud inom filosofi, religionsvetenskap, teologi, historia, idéhistoria, historia med utbildningsvetenskaplig inriktning samt arkeologi och miljöarkeologi. Dessutom finns två nationella resurser inom institutionens verksamhetsområde, det Miljöarkeologiska laboratoriet (MAL), som bedriver uppdragsforskning och säljer tjänster till länsstyrelser, muséer, andra universitet, företag och föreningar, och The Strategic Environmental Archaeology Database (SEAD), som ger Open Access till data om forntida klimat och miljöer.

Institutionen har idag generellt hög kompetens ifråga om forskning och forskarutbildning, även om det föreligger ganska stora variationer mellan ämnena. Detsamma gäller grundutbildningen. Mer än 90% av undervisningen på grundnivå och avancerad nivå görs av disputerade lärare, och en betydande andel av undervisningen görs av docenter och professorer. Vid institutionen finns några starka forskningsmiljöer, liksom framgångsrika enskilda forskare. Institutionen kan dock inte långsiktigt underhålla alla starka forskargrupper utan extern- eller universitets/fakultetsfinansiering.

Antalet professorer har vid institutionen minskat under de senaste åren samtidigt som antalet docenter har ökat. Att möjligheten till befordran i dagsläget i praktiken är stängd är problematisk: institutionen befärdar att det kan leda till att vi inom en nära framtid förlorar ett antal högt kompetenta docenter, och att det vid kommande rekryteringar av lektorer innebär att högt kvalificerade personer avstår från att söka anställningar eller tackar nej till erbjudna anställningar. Institutionen anser därför att det är mycket viktigt att docentkompetenta lektorer som har tillräckligt starka meriter framöver har möjlighet att ansöka om professorsbefordran – möjligheten till befordran är avgörande för institutionens förmåga att både rekrytera och behålla lektorer med hög vetenskaplig och pedagogisk kompetens, och utgör också ett viktigt incitament för kompetensutveckling.

Professorer (totalt 11), antal kvinnor i kategorin inom parentes:

Arkeologi: ingen professor (0).

Filosofi: en professor (0).

Historia: fem professorer (2)

Historia med utbildningsvetenskaplig inriktning: en professor (0).

Idéhistoria: tre professorer (1).

Idéhistoria med utbildningsvetenskaplig inriktning: en professor (1).

Religionsvetenskap: en professor (0).

Teologi (kyrkohistoria): en professor (0).

Rekrytering av en ny professor i arkeologi har genomförts, och en ny professor (man) börjar sin anställning i april 2019.

En professor i idéhistoria (kvinna) kommer att gå i pension under 2019. Detta föranleder dock ingen nyrekrytering.

I historia har en professor (man) gått i pension under 2018. Ytterligare en professor i historia (man) väntas gå i pension under 2020. Detta föranleder dock ingen nyrekrytering.

En professor i historia med utbildningsvetenskaplig inriktning är även professor i kyrkohistoria. Professorerna i historia (och idéhistoria) med utbildningsvetenskaplig inriktning utgör en resurs för forskning och forskarutbildning även inom historia och idéhistoria.

Docenter (totalt 18):

Arkeologi: två docenter, båda med inriktning mot miljöarkeologi (0).

Filosofi: tre docenter (1).

Historia: fem docenter (2)

Historia med utbildningsvetenskaplig inriktning: två docenter (0)

Idéhistoria: tre docenter (2).

Religionsvetenskap: en docent (0).

Teologi: två docenter (0).

Av institutionens 18 docenter är bara 5 kvinnor och det är angeläget att fler kvinnor meriterar sig för och ansöker om docentur.

En docent i teologi (kvinna) slutar sin anställning 1 december 2018. En docent i filosofi (man) har slutat sin anställning under året.

En forskare i historia (man) och en förste forskningsassistent i historia med utbildningsvetenskap (man) har utnämnts till docenter under 2018.

Doktorander:

Institutionen kommer vid årsskiftet 2018/2019 att ha 25 doktorander med anställning (av dessa 25 är 11 kvinnor). Antalet doktorander vid institutionen har de senaste åren minskat. Tidigare farhågor om minskade fakultetsmedel har inte besannats (åtminstone inte vid 2018 års utlysning) – däremot ser vi minskande doktorandgrupper inom vissa enskilda ämnen (framför allt historia och historia med utbildningsvetenskaplig inriktning). En strategi för att möta de utmaningar som små doktorandgrupper innebär är att försöka öka det nationella samarbetet inom ämnena när det gäller framför allt kursverksamheten. Vidare bör institutionen uppmuntra de som söker forskningsmedel att i relevanta fall också söka medel för doktorandanställningar. För att få fler sökande till utlysta anställningar är det viktigt att göra breda utlysningar både nationellt och internationellt.

Lärare (lektorer):

Arkeologi: tre lektorer, varav två med inriktning mot miljöarkeologi (0).

Filosofi: nio lektorer (3).

Historia: sju lektorer (3).

Idéhistoria: fem lektorer (3).

Religionsvetenskap och teologi: åtta lektorer (1).

Institutionen har 1 december 2018 32 tillsvidareanställda lektorer (22 män, 10 kvinnor). Till dessa räknas en biträdande lektor (kvinna) som ansökt om befordran till lektor. 15 av dessa är docenter. En lektor i historia (man) är tjänstledig och förväntas återgå i tjänst i början av 2020. I idéhistoria är en lektor (kvinna) långtidssjukskriven på 100%. Två lektorer i idéhistoria är deltidsanställda, på 50 och

60% och en lektor i idéhistoria har från och med april 2017 en anställningsgrad på 20% och kommer enbart att arbeta med forskning.

Tre rekryteringar av tillsvidareanställda lektorer pågår inför 2019: en lektor i filosofi med inriktning mot teoretisk filosofi, en lektor i religionsdidaktik med inriktning mot islamologi, och en lektor i nya testamentets exegetik. Därutöver pågår inför 2019 rekrytering av ett flertal vikarierande lektorer.

Under höstterminen 2018 finns fyra vikarierande lektorer anställda – en lektor i filosofi, en i religionsvetenskap och två i teologi.

Teknisk och administrativ personal:

Institutionen har sju anställda inom gruppen teknisk och administrativ personal (5 kvinnor, 2 män): en administrativ samordnare (kvinna), en studieadministratör (kvinna) och en utbildningsadministratör (kvinna), en ekonomiadministratör (kvinna), en systemadministratör IT (man), en kommunikatör (kvinna) och en assistent (man). Systemadministratör IT (75%), kommunikatör (75%) och assistent (25%) är deltidsanställda. Därtill kommer en personaladministratör (kvinna) anställd vid fakultetskansliet som arbetar 20% åt institutionen.

Institutionen bedömer att man i framtiden kommer att ha behov av mer än 20% personaladministration.

Till detta kommer tre projektassistenter (1 kvinna, 2 män) vid Miljöarkeologiska laboratoriet och SEAD.

En studieadministratör har under 2018 gått i pension. Institutionen planerar inte att ersätta den anställningen.

Inom institutionen saknas för närvarande ett tillräckligt administrativt ledningsstöd för i första hand prefekten. Institutionen planerar att under 2019 rekrytera en administratör som huvudsakligen arbetar med administrativt ledningsstöd till prefekt och ledningsgrupp.

Utbildning på grund- och avancerad nivå: nuläge, framtid och kompetensanalys

Nulägesbeskrivning, framtid och kompetensanalys

Överlag finns vid institutionen gott om kompetens för den utbildning som ges på grundnivå och avancerad nivå. En mycket hög andel av undervisningen görs av disputerade lärare, och docenter och professorer är i hög grad delaktiga i undervisningen (under 2015 gjordes 9% av undervisningen av professorer och 42% av docenter och institutionens bedömning är att omfattningen av professorers och docenters undervisning är på ungefär samma nivå under 2018). Institutionen har ett brett utbildningsutbud, och inom olika utbildningar skulle det vara önskvärt med förstärkningar av kompetensen på vissa områden – se nedan. I flertalet ämnen behövs dock en fortlöpande diskussion om hur man ska göra: om man ska förstärka kompetensen på ett visst område för att det bedöms vara en central del av utbildningen, eller om man istället ska göra förändringar av utbildningen för att bättre dra nytta av den kompetens som för närvarande finns tillgänglig vid institutionen. I många fall är det inte klart att det finns ett utrymme för att göra nya rekryteringar (i form av utlysningar av lektorat) för att tillgodose kompetensförstärkningar som man inom ett ämne ser som önskvärda. I vissa fall kan man se att det framöver sannolikt finns behov av ytterligare kompetens inom särskilda inriktningar inom ämnen, men ofta motsvarar det behovet en så låg anställningsgrad att det inte är sannolikt att man skulle kunna genomföra lyckade rekryteringar.

Som nämnts inledningsvis bedömer institutionen att det finns en risk att på sikt förlora högt kompetenta docenter, om dessa inte har möjlighet att ansöka om att få prövas för professorsbefordran. Att det finns en möjlighet att prövas för befordran kommer också att vara viktig i samband med de nyrekryteringar av lektorer som kommer att genomföras de kommande åren.

Ifråga om utbildning på grundnivå och avancerad nivå finns en pensionsavgång 2022 som innebär ett behov av rekrytering, en rekrytering som redan har inletts. Behovet av framtida rekryteringar av lärare kommer utöver det att bero antingen på att anställda slutar vid institutionen, eller på att lärare får externa eller interna forskningsmedel – vilket innebär att det är svårt att nu säga exakt vilka rekryteringar som behöver göras i framtiden.

Arkeologi

Inom arkeologi finns för närvarande två lektorer med inriktning mot miljöarkeologi som till stor del arbetar vid MAL och med SEAD, och en lektor i arkeologi, vilket innebär att den större delen av undervisningen måste göras av en enda lektor i arkeologi. Under 2018 har en förste forskningsassistent med inriktning mot arkeobotanik anställts, vilket inneburit att kompetens för undervisning i arkeobotanik, både på grundnivå (arkeologiprogrammet) och på avancerad nivå (masterprogrammet i miljöarkeologi) nu finns inom ämnet. Under våren 2019 tillträder en ny professor i arkeologi, och det kommer att innebära att kompetensen särskilt för utbildning på avancerad nivå i arkeologi stärks. Inför 2019 pågår rekrytering av en vikarierande lektor i arkeologi (70%). På längre sikt skulle det vara önskvärt att rekrytera ytterligare en tillsvidareanställd lektor i ämnet (det finns behov av mer kompetens för undervisning om nordlig arkeologi och GIS och andra digitala metoder), men det är för närvarande osäkert om det finns ekonomiska resurser för en tillräckligt hög anställningsgrad för att en sådan anställning ska attrahera ett starkt sökfallt.

Filosofi

Inom filosofi är kompetensförsörjningen ifråga om undervisning på grundnivå och avancerad nivå generellt god men det behövs fler lärare. På grund av att filosofiämnet varit lyckosamt ifråga om både externa forskningsanslag och interna fakultetsanslag och på grund av att ämnet har stora

utbildningsuppdrag inom lärarutbildningens vetenskapliga kärna finns det, definitivt på kort sikt och sannolikt på lång sikt, behov av att rekrytera ytterligare kompetens både inom teoretisk filosofi och praktisk filosofi. Två nya lektorer i praktisk filosofi anställdes under 2018 – av dessa har en beviljats ett externt forskningsbidrag och en har erhållit publiceringsbaserad resurs, vilket innebär att det inför 2019 finns behov av vikarier. Rekrytering av en lektor inom teoretisk filosofi pågår och en ny tillsvidareanställning inom den inriktningen planeras tillsättas under 2019. Inför hösten 2019 föreligger behov av två heltidsvikariat (ett i vardera inriktning). Det finns sannolikt behov av att under 2019 inleda ytterligare en rekrytering av en tillsvidareanställd lektor i praktisk filosofi.

Religionsvetenskap

I religionsvetenskap pågår rekrytering av en tillsvidareanställd lektor i religionsdidaktik med inriktning mot islamologi – något som enligt kollegiala diskussioner inom ämnet är områden som behöver förstärkas. Anställningen planeras tillsättas från hösten 2019. En lektor i ämnet har under 2019 publiceringsbaserad resurs samtidigt som en annan lektor kommer att tillträda uppdraget som studierektor vilket innebär att det inför 2019 finns behov av vikariat inför vårterminen 2019.

Teologi

Inom teologi är läget ifråga om kompetensförsörjning i nuläget både problematiskt och ovisst. En lektor med inriktning mot systematisk teologi har för närvarande externa forskningsmedel vilket innebär att rekrytering av en vikarierande lektor inom inriktningen pågår. En lektor med inriktning mot nya testamentets exegetik har gått i delpension och kommer att gå i pension i början av 2022. En anställning tillsvidare som lektor i nya testamentets exegetik (70%) är under utlysning inför hösten 2019, och ett vikariat (50%) under vårterminen 2019 är under tillsättning.

Inom teologiämnet ser man framöver ett behov av att det finns en eller flera professorer i teologi som deltar i utbildningen (professorn i kyrkohistoria har för närvarande ingen undervisning i sin tjänstgöring). Inom teologiämnet behöver man även under 2019 fortsätta att föra en diskussion dels om hur stor del av teologiutbildningen som de olika inriktningarna inom ämnet ska utgöra, dels om hur kompetensbehovet inom teologi ser ut på lång sikt.

Historia

Inom historias utbildning på grundnivå och avancerad nivå kan man notera att institutionen på senare tid förstärkt kompetensen för undervisning och handledning inom äldrehistoria. En tendens är nu att det är svårt att hitta tillräckligt med lärarkompetens för att bemanna ämnets kurser inom ämneslärarutbildningen, inklusive VFU-kurser och examensarbeten. Inom historia med utbildningsvetenskaplig inriktning finns två professorer och två docenter, men dessa har begränsat med utrymme att undervisa och bidra till ämnesdidaktiska moment och VFU-kurser inom ämneslärarutbildningen. Värt att notera är samtidigt att på utbildningen i historia deltar i anmärkningsvärt hög grad professorer och docenter i ämnet, något som gör att förutsättningarna för att ge en utbildning i historia med hög kvalitet och grad av forskningsanknytning generellt är goda.

Idéhistoria

Inom idéhistoria har de senaste åren ett flertal lektorer och professorer gått i pension. Under 2017 övergick en lektor till en anställningsgrad på 20% som enbart utgörs av forskning, och en lektor gick i pension 1 januari 2017. Undervisningsbehovet på grundnivå och avancerad nivå har därmed till och med 2018 till större delen behövt täckas av två lektorer som arbetar 50 respektive 60% tillsammans med två professorer som har en stor andel forskning i sina anställningar. Från och med 2019 slutar en lektor i idéhistoria sitt uppdrag som studierektor vilket innebär att den tillgängliga kompetensen för undervisning i ämnet ökar.

Forskning och forskarutbildning: nuläge, framtid och kompetensanalys

Nulägesbeskrivning, framtid och kompetensanalys

Överlag har institutionen inför framtiden en god kompetensförsörjning för forskning och forskarutbildning tack vare att vi har ett relativt stort antal professorer (11) och docenter (18), och därutöver en hög andel disputerade lärare. Institutionens lärare och forskare har de senaste åren varit lyckosamma både när det gäller att erhålla forskningsmedel ur humanistiska fakultetens publiceringsbaserade resurs (6 lärare 2018), fakultetens docentmedel (5 lärare 2018) och läraryrkeskolans motsvarande forskningsresurs (1 forskare 2018). Institutionen har de senaste åren varit relativt framgångsrik ifråga om ansökningar om externa medel – även om man under 2018 kan notera en nedgång i antalet beviljade ansökningar då forskare vid institutionen bara fått två nya större externa forskningsanslag: två projekt från VR. Flera av institutionens forskare har dock som medsökande erhållit externa forskningsbidrag under året.

För att institutionen ska kunna behålla högt kompetenta docenter som är viktiga för vår forskning, är det av avgörande betydelse att det i framtiden finns möjlighet för de som har tillräckligt starka forskningsmeriter och pedagogiska meriter att ansöka om befordran till professor. Att denna möjlighet till befordran finns är också viktig för att institutionen i framtiden ska kunna rekrytera starka forskare vid utlysning av lektorat. Institutionens bedömning är också att det i konkurrensen om EU-medel och om bidrag för större forskningsprogram kommer att vara en betydande fördel att i framtiden ha fler professorer än vi nu har – eftersom det för närvarande inte finns ekonomiskt utrymme i form av anslag för utbildning och forskning för utlysning av professurer förutsätter ambitionen att ha fler professorer att befordringar görs.

Ifråga om forskarutbildning har institutionen i nuläget fungerande rutiner, och tillgången på kvalificerad handledning är mycket god. Under några år har tendensen varit att färre doktorander antas till forskarutbildning, beroende på att anslagen för forskarutbildning och institutionens tilldelning av doktorandutrymmen minskat – denna neddragning har dock avstannat.

Genom anställningar av postdoktorer får institutionens forskningsmiljöer viktiga förstärkningar under 2018 och 2019. Under 2018 har fyra postdoktorer anställts: en med anslagsfinansiering i historia med utbildningsvetenskaplig inriktning och tre externfinansierade: en i filosofi, en i funktionshinderforskning och en i miljöhistoria. Under 2019 anställs ytterligare sju postdoktorer: två i filosofi och en vardera i arkeologi, miljöarkeologi kopplad till SEAD, historia, idéhistoria och teologi.

Arkeologi

Forskningsmiljön i arkeologi och miljöarkeologi förstärks avsevärt i och med rekryteringen av en förste forskningsassistent i arkeobotanik 2018 och en professor i arkeologi 2019, samtidigt som två postdoktorer – en i arkeologi och en med koppling till SEAD anställs under 2019.

Ifråga om forskningsinfrastrukturen MAL och SEAD finns behov av ytterligare kompetens för forskning och utveckling och rekryteringar finansierade av dels medel för uppdragsforskning vid MAL, dels interna infrastrukturmedel övervägs. Vid MAL finns inför framtiden behov av att antingen genom rekryteringar, intern kompetensutveckling eller nya externa samarbeten stärka labbets kompetens främst ifråga om pollenanalys och analys av insekter.

Filosofi

I och med att en av de två professorerna slutade sin anställning 2017 innebär det att det inom ämnet för närvarande saknas professorskompetens med inriktning mot praktisk filosofi. Detta behov kan på några års sikt tillgodoses genom att någon av ämnets docenter (för närvarande 2 män och 1 kvinna)

inom inriktningen praktisk filosofi befordras till professor. Filosofiämnet är för närvarande forskningsmässigt starkt – alla filosofilektorer som anställts sedan 2011 har lyckats få antingen externa eller interna forskningsmedel – och det finns sannolikt utrymme för att forskningsmiljön kan styrkas ytterligare genom att externa forskningsmedel möjliggör nya rekryteringar av lektorer.

Historia

Inom historia, där man har fem professorer och fem docenter inom ämnet, är kompetensförsörjningsläget ifråga om forskning och forskarutbildning gott. Under de närmast kommande åren är institutionens bedömning att det inte finns utrymme för nya rekryteringar av lektorer inom ämnet.

Historia med utbildningsvetenskaplig inriktning

Forskningsämnet historia med utbildningsvetenskaplig riktning utgörs för närvarande av två professorer, två docenter med forskaranställningar, en postdoktor samt doktorander. Miljön ingår i UmSOD, Umeås forskningsmiljö för de samhällsorienterade ämnenas didaktik (där även religionsdidaktik ingår). Miljön har de senaste åren minskat i storlek, och man upplever att det faktum att det inte finns någon lektorsanställning i ämnet innebär att den historiedidaktiska och utbildningshistoriska forskningen inte kommer historieläraryrket till godo på det sätt som den borde.

Idéhistoria

En professor i ämnet går under 2019 i pension, men det kommer då ändå att finnas två forskningsaktiva professorer inom ämnet. Forskningsmiljön stärks i betydande grad under 2018 och 2020. Inom idéhistoria pågår två större externfinansierade projekt. Under 2018 har en externfinansierad postdoktor i miljöhistoria anställts, och under 2019 anställs en postdoktor i idéhistoria och en förste forskningsassistent i miljöhumaniora.

Religionsvetenskap/teologi

Inom religionsvetenskap finns en professor. Forskningen inom religionsdidaktik – som bedrivs i samarbete med Lärarhögskolans forskningsansats på SO-ämnenas didaktik – stärks avsevärt från och med 2018 då en lektor kommer att ha forskningstid om 50% finansierad av Lärarhögskolan, och stärks ytterligare från och med 2019 då institutionen avser att rekrytera en forskningslektor med inriktning mot religionsdidaktik och islamologi. Inom teologi finns en professor i kyrkohistoria och en docent i exegetik och en i systematisk teologi (den senare har under 2019 både extern finansiering och publiceringsbaserade resurs för forskning). Under 2019 anställs en postdoktor i teologi.

1.1 Aktivitetsplan för kompetensförsörjning inom området "Utbildning på grundnivå och avancerad nivå"

Utmaning	Kompetensbehov, omställningsbehov	Aktivitet	Ansvarig	Tidplan	Uppföljning
Pensionsavgång lektor inom nya testamentets exegetik 2022	Kompetensbehov av disputerad lärare inom nya testamentets exegetik	Rekrytering av universitetslektor	Prefekt	Påbörjat, klart senast under HT-19	Löpande
Framgångar ifråga om ansökningar om externa forskningsmedel, eller att lärare slutar vid institutionen, leder till behov av kompetens för undervisning	Kompetensbehov beror på vilka lärare som erhåller externa medel eller som slutar	Rekrytering av universitetslektor	Prefekt	Påbörjas vid behov	Löpande

1.2 Aktivitetsplan för kompetensförsörjning inom området "Forskning och forskarutbildning"

Utmaning	Kompetensbehov, omställningsbehov	Aktivitet	Ansvarig	Tidplan	Uppföljning
Brist på kompetens för utveckling av forskningsinfrastrukturerna MAL och SEAD	Kompetensbehov av disputerad forskare inom relevant ämne	Rekrytering av X	Prefekt och föreståndare	Påbörjas VT-19, klart senast under HT-19	Löpande
Nya interna eller externa forskningsmedel föranleder behov av rekrytering av disputerade forskare (t.ex. postdoktorer eller förste forskningsassistenter)	Kompetensbehov beror på vilka projekt eller vilka ämnen som beviljas anslag eller bidrag för forskning	Rekrytering av X	Prefekt	Påbörjas vid behov	Löpande

1.3 Aktivitetsplan för kompetensförsörjning inom området "Teknisk-administrativ personal"

Utmaning	Kompetensbehov, omställningsbehov	Aktivitet	Ansvarig	Tidplan	Uppföljning
Brist på administrativt ledningsstöd	Kompetensbehov av administratör med ledningsstöd som huvuduppgift	Rekrytering av administratör	Prefekt	Påbörjas VT-19, klart senast under HT-19	Löpande